یکشنبه ۳ تیر ۱۴۰۳
شماره ۴۱۶۸
WWW.FDN.IR
FARHIKHTEGANDAILY

«فرهیختگان» در گفت‌وگو با ۸ کارشناس حوزه آموزش عالی بررسی کرد

اولویت‌های دولت چهاردهم در حوزه آموزش عالی چیست؟

سارا طاهری-زهرا رمضانی
گروه دانشگاه

کمتر از یک هفته به چهاردهمین انتخابات ریاست جمهوری باقی مانده و در این میان اولویت‌هایی که باید مدنظر دولت قرار بگیرد هر روز از سوی صاحب‌نظران مطرح می‌شود. حوزه آموزش عالی نیز از جمله حوزه‌هایی است که به دلیل اهمیتش در توسعه اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی کشورها بسیار مورد توجه قرار گرفته است. اولویت‌هایی که توجه به آنها می‌تواند کشور را از نظر جایگاه علمی در سطح منطقه و دنیا ارتقا دهد. هرچند در دولت‌های پیشین به حوزه آموزش عالی توجه ویژه‌ای شده اما هنوز تا فتح تمام قله‌های علمی راه زیادی در پیش داریم. به همین دلیل است که کارشناسان و اساتید دانشگاه‌ها بر اولویت‌هایی تاکید دارند که در کابینه چهاردهم مورد توجه قرار گیرد. در این گزارش در گفت‌وگو با سیدجلال موسوی معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی، جمشید صباغ‌زاده قائم‌مقام ریاست دانشگاه آزاد در واحد علوم‌وتحقیقات، حامد حسن‌پور، رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد، پیام نجفی رئیس دانشگاه آزاد استان اصفهان (خوراسگان)، حسن خیری رئیس دانشگاه آزاد استان قم، علی خورسندی عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی، رضا مهدی عضو هیات علمی موسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم و هادی یوسفی پژوهشگر مرکز پژوهش‌های مجلس به گفت‌وگو نشسته و نظر آنها درباره اولویت‌های دولت چهاردهم در حوزه آموزش عالی را جویا شده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

قائم‌مقام ریاست دانشگاه آزاد در واحد علوم‌وتحقیقات:

احیای علوم پایه سرلوحه سیاستگذاری آموزش عالی باشد

جمشید صباغ‌زاده، قائم‌مقام ریاست دانشگاه آزاد در واحد علوم‌وتحقیقات در ابتدای سخنان خود گفت: «مباحثی هست که دکتر طهرانچی نیز در دانشگاه آزاد روی آن تاکید زیادی دارد. یکی از این مباحث، توجه به نیاز جامعه است. متاسفانه در همه این سال‌ها، آموزش عالی در پی مقالات «آی‌اس‌آی» بوده که نقص بسیار بزرگی است. مقالات آی‌اس‌آی هم بدون هدف و بی‌توجه به نیاز جامعه نوشته شده، بنابراین یکی از معضلات خیلی بزرگ ما این است که ماموریت‌گرا و نیازمحور نبودیم. درواقع توجهی به نیازهای جامعه نداشتیم. باید این مساله را حل کنند؛ چه در زمینه ارتقای استادان یا بخشنامه‌ها یا سیاستگذاری‌ها. باید به نحوی این مشکل حل شود تا به نیازهای جامعه بپردازند.»

دانشجو رغبت نمی‌کند به سمت علوم بنیادین برود

صباغ‌زاده با بیان اینکه نکته بعدی، کیفیت آموزش عالی است، اضافه کرد: «از نظر تدریس و سیلابس‌های دروس به‌گونه‌ای بوده که چون نیاز جامعه را تامین نمی‌کند، دانشجویان رغبتی به یادگیری عمیق ندارند. این معضل، پیامد همان موضوع اول است. موضوع دیگری که در این میان مغفول مانده، علوم پایه است. در جامعه ما دانشجو عملا رغبت نمی‌کند به سمت علوم بنیادین برود.»

او با تاکید بر اینکه تقریبا اقبال به علوم پایه و رشته‌هایی مانند فیزیک، شیمی و ریاضی به صفر رسیده است، تصریح کرد: «از آنجایی که این رشته‌ها مغفول واقع شده‌اند، کشور در آینده نزدیک به‌شدت محتاج فناوری خواهد شد. فناوری بدون علوم پایه، شدنی نیست. ما در معرض خطر بسیار بزرگی هستیم، لذا علوم پایه هم جزء مسائلی است که حتما برای احیای این رشته‌ها باید در سرلوحه سیاستگذاری آموزش عالی به طور خیلی قوی و جدی قرار بگیرد.»

قائم‌مقام ریاست دانشگاه آزاد در واحد علوم‌وتحقیقات به توجه دولت چهاردهم به شرکت‌های دانش‌بنیان نیز اشاره کرد و با بیان اینکه این شرکت‌ها در حاشیه دانشگاه‌ها هستند، اظهار کرد: «وقتی دانشگاه‌ها مساله‌محور و نیازمحور باشند، شرکت‌های دانش‌بنیان هم خودبه‌خود به‌وجود می‌آیند. شرکت‌های دانش‌بنیان مثل محصول جانبی آموزش عالی هستند. آنها شرکت هستند، بیزینس می‌کنند و کسب‌وکار خودشان را دارند. وقتی در تولید علم و فناوری ساکن دانشگاه باشید، خودبه‌خود جذب بازار نیز می‌شوید. این سیاستی است که البته خودم احساس می‌کنم محصول جانبی آموزش عالی محسوب می‌شود، کما اینکه شرکت‌های دانش‌بنیان را در یک معاونت به نام معاونت علم‌وفناوری حمایت می‌کنند. دلیلش هم این بوده که ماهیت‌شان شرکت، بیزینس و کسب‌وکار است.»

سیاست تامین هزینه دانشجو در کشور ما وجود ندارد

صباغ‌زاده تاکید کرد: «اگر ما آموزش عالی و سیاست‌هایش را به درستی تدوین کنیم، به‌طور قطع شرکت‌های دانش‌بنیان در کشور شکل می‌گیرند، وگرنه در پی آن خواهند بود که به نحوی، به خارج از کشور مهاجرت کنند.»

او بیان کرد: «نکته دیگری هم در آموزش عالی وجود دارد که باید به آن اشاره کنم. این نکته خیلی مهم بوده و پیش‌تر به آن پرداخته نشده؛ تامین هزینه دانشجو. اکنون واقعا تامین هزینه‌های آموزشی برای دانشجویان بسیار سخت شده و متاسفانه رسیدگی هم نشده است. این موضوع باعث می‌شود ظهور نخبگان یا نوابغ در عرصه جامعه، محو شود. نابغه‌ای که ممکن است ضریب هوشی بالایی داشته باشد، جذب دانشگاه نخواهد شد، چون نمی‌تواند نقدینگی و هزینه را تامین کند. امکان دارد به سراغ شغل‌های دیگر برود و عملا نابغه از سیکل جامعه به کلی محو خواهد شد.»

صباغ‌زاده ادامه داد: «ممکن است اصلا با او آشنا نشویم. مساله تامین هزینه دانشجو نیز جزء سیاست‌هایی بوده که متاسفانه در کشور ما وجود ندارد، ولی کشورهای اروپایی و مخصوصا آمریکا به آن پرداخته‌اند. آمریکا عملا تمام دانشجویانی که رکورد معدل خوبی دارند را بورس می‌کند، درحالی که قیمت آموزش عالی ما واقعا برای دانشجویان ما گران تمام می‌شود.»

ارتقای استادان به رفع نیاز جامعه پیوند زده شود

قائم‌مقام ریاست دانشگاه آزاد در واحد علوم‌وتحقیقات خاطرنشان کرد: «درحال حاضر یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های آموزش عالی یکی اینکه کیفیت به‌شدت پایین آمده و دیگری بحث نیاز جامعه بوده که مطرح کردم. این موارد را در سیاستگذاری آموزش عالی می‌بینم و معتقد هستم به سادگی نیز قابل حل خواهد بود. مثلا فعالیت‌های استادان و ارتقای آنها و درمجموع هرگونه خدماتی که وزارت علوم به استاد ارائه می‌کند را باید پیوند بزنند به این نکته که آنها چقدر نیاز جامعه را رفع کرده‌اند. اکنون مختص کرده‌اند به مقالات آی‌اس‌آی که کار بسیار غلطی است.»

برای افزایش کیفیت آموزش باید تست‌هایی شبیه به کنکور داشته باشیم

صباغ‌زاده با تاکید بر اینکه برای افزایش کیفیت آموزش عالی باید حتما تست‌هایی در سراسر کشور شبیه به کنکور داشته باشیم، عنوان کرد: «همان‌گونه که دانشجویان برای ورود به دانشگاه آماده می‌شوند، فارغ‌التحصیلان هم باید تستی بدهند؛ مثل تست‌های بین‌المللی. اگر آموزش عالی ما هم تست‌هایی برای افراد بعد از فارغ‌التحصیلی داشته باشد، می‌توانیم کمی کارمان را استاندارد کنیم. در غیر این صورت باید به همین شکل شاهد و نظاره‌گر کیفیت بسیار ضعیفی باشیم که در کلاس‌های درس ارائه می‌شود. متاسفانه همه شاهدش هستیم و نمی‌توانیم کاری کنیم.»

او تاکید کرد: «در دانشگاه‌های آمریکا یا کشورهای دیگر این‌گونه به آن پرداخته‌اند که وقتی دانشجویی می‌خواهد کار دانشجویی بگیرد، نگاه نمی‌کنند چقدر ریزنمرات او خوب است، بلکه تستی جهانی به نام «graduate» (فارغ‌التحصیلی) به او می‌دهند. فرد باید در این تست، نمره بیاورد. دانشجویی که از واحد و دانشگاه ضعیف یا قوی فارغ‌التحصیل شده باید درسی که خوانده را بعد از دو سه سال بلد باشد. ما باید تست‌هایی شبیه به کنکور داشته باشیم؛ همان‌طور که کیفیت دبیرستان‌ها را بالا برده است. این تست‌ها را بعد از فارغ‌التحصیلی، از دانشجو بگیرند. اگر دانشجو می‌خواهد کار بگیرد، به سراغ آن برود تا ببینند چقدر یاد گرفته است.»

قائم‌مقام ریاست دانشگاه آزاد در واحد علوم‌وتحقیقات بیان کرد: «اگر دانشجو بخواهد کار دانشجویی بگیرد یا در شرکتی استخدام شود، به او نمی‌گویند «معدلت چند است؟» بلکه مصاحبه می‌کنند یا به تست‌های بین‌المللی مانند graduate ارجاع می‌دهند. ممکن است معدلش ۲۰ باشد، ولی در تست «GRE» صفر بگیرد؛ دیگر او را استخدام نمی‌کنند؛ همان‌گونه که دبیرستان خود را با کنکور محک می‌زنیم. دیگر نگاه نمی‌کنیم دبیرستان شهرستان یا روستا بوده یا در تهران درس خوانده است. می‌گویند «رتبه کنکورت چند شده؟» اگر بالا بوده، او را به دانشگاه‌های معتبر مثل صنعتی شریف می‌فرستند.»

او در پایان گفت: «تست‌هایی نیز وجود دارد که تحصیلات دانشگاهی را محک می‌زند. اگر این تست‌ها را نداشته باشیم، هر روز همه له‌له می‌زنند و تشنه گرفتن نمره خوب هستند؛ درحالی‌که چیزی هم یاد نگرفته‌اند. در این شرایط، تخلف نیز زیاد می‌شود.»

رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد:

برنامه‌های دولت بر پژوهش نیازمحور متمرکز شود

حامد حسن‌پور، رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد در پاسخ به این سوال، اکنون که کاندیداهای ریاست جمهوری در حال معرفی برنامه‌ها و رویکردهای خود هستند و طبیعتا مسیر گذشته را نقد و بررسی می‌کنند، شما درحال حاضر وضعیت پژوهش و پژوهشگران را در کشور چگونه می‌بینید، گفت: «من درمجموع، مسیر پژوهش و پژوهشگران را در کشور در سال‌های بعد از انقلاب مثبت و رو به جلو می‌بینم، اگرچه هر حرکتی نقاط ضعفی دارد که نیازمند بررسی و تصحیح است و به نوبه خود، بانیان و هدایتگران این مسیر را شایسته قدردانی می‌دانم. اما قطعا در وضعیت مطلوب نیستیم. در استانداردهای بین‌المللی، سهم پژوهش در کشورهای نظیر ما باید چیزی حدود دو تا سه درصد باشد. این درصد در ایران سه دهم درصد است. میزان بودجه محقق شده در حوزه پژوهش، کمتر از ۵ درصد بودجه پیش‌بینی شده است که اصلا شایسته نام ایران و ایرانی نیست و عمدتا این میزان از مسیر پژوهش دانشگاهی نمی‌گذرد.»

نیازمند هنجارسازی در حوزه پژوهش واقعی هستیم

حسن‌پور اضافه کرد: «در اذهان عمومی نیز پژوهش موضوعی لوکس و ویترینی است و نه نیاز واقعی و در شرایط فشار اقتصادی کشور، از اولویت خارج است. از آن سو، بسیاری از پژوهشگران دانشگاهی نیز با فعالیت شکلی و غیرمحتوایی دچار شعارزدگی هستند و پوسته‌ای شکننده از پژوهش را به‌عنوان دستاورد و خروجی معرفی می‌کنند. لذا نیازمند هنجارسازی در حوزه پژوهش واقعی هستیم.» او با بیان اینکه همچنین بسیار تلاش شده که دستاورد پژوهش از انتشار مقاله به دستاوردهای واقعی‌تری تغییر کند، تاکید کرد: «اما هیچ یک از جایگزین‌های مطرح شده نتوانسته است سندیت انتشار مقاله را تکرار کند که نیازمند کار نظری و تجربه عملی بیشتری است.» حسن‌پور تصریح کرد: «به‌عنوان مسئول باشگاه عرض می‌کنم در حوزه تربیت پژوهشگران نیز هنوز راه درازی پیش‌رو داریم. بسیاری از تربیت پژوهشی جوانان به موضوعاتی که شکل پژوهش را و نه ارکان واقعی پژوهشگری را آموزش می‌دهند، خلاصه شده است. به‌عنوان مثال پروپوزال‌نویسی آموزش داده می‌شود اما مساله‌یابی یا تبدیل مشکل به مساله را کسی تئوریزه نمی‌کند.»

رویکرد پژوهش معطوف به حل مسائل واقعی و بومی کشور شود

رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد با تاکید بر اینکه معیارهای کمی آزموده شده جهانی در این زمینه تعیین شده است، اظهار کرد: «سهم پژوهش از بودجه، سهم پژوهش دانشگاهی از پژوهش کشور و نظایر آن وجود دارد که نیازی به تکرار آنها نیست. اما از دیدگاه کیفی، رویکرد پژوهش در کشور باید معطوف به حل مسائل واقعی و بومی کشور شود. این موضوع اصلا به معنای عقب نگاه داشتن علم در سطح نیازهای روزمره نیست.» حسن‌پور ادامه داد: «درواقع نیازهای کشور را تنها می‌توان با رویکردهای به‌روز و مرز دانشی حل کرد. اما پژوهشگران کشور باید برای حل مسائل واقعی از طریق مشاهده‌گری، احصای مساله و اعمال رویکرد نوین به مساله موجود تربیت شوند. این کمبود اصلی‌ترین اولویتی است که باید به‌سمت حل آن برویم.» حسن‌پور تصریح کرد: «نکته بعدی نیاز به معیارسازی و کمی‌سازی نتایج و دستاوردهای پژوهش براساس حل مساله است. اگرچه گزارش پژوهش به‌عنوان روشی آزموده شده لازم است و اصلا نمی‌شود مقاله‌نویسی را با چیزی جایگزین کرد، اما مقاله دستاورد نیست، گزارش دستاورد است. باید ارزیابی دستاوردها را براساس اثرگذاری آن در جامعه کمی کرد. این موضوع جایگاه خالی یک نظریه قابل اتکا را در پژوهش و به‌خصوص پژوهش دانشگاهی نشان می‌دهد.» رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد ادامه داد: «به این نکته هم باید توجه خاص کرد که مثل هر فعالیت با تاثیر درازمدت، رویکردهای اصلاحی نیز باید درازمدت و تدریجی باشد تا بنیان موجود پژوهش کشور را بر باد ندهد. شاید به یک دوره ریاست جمهوری نتوان برای این موضوعات اکتفا کرد، اما رویکرد مهم است.»

او با بیان اینکه در انتها، به اصلی‌ترین شاخص فرهنگی حوزه پژوهشگری نیز اشاره کنم، گفت: «آن هنجارسازی و ارزش دانستن پژوهش اصیل است. اگر اثرگذاری راه‌حل‌های حاصل از پژوهشی معلوم شود، آن پژوهشگر و سازمان وابسته او باید منزلت اجتماعی پیدا کرده و به آن افتخار کنند. نه اینکه به تعداد مقالات یا تعداد ارجاعات‌مان افتخار کنیم. ایجاد چنین هنجارهایی مسیر سالم پژوهش را تضمین می‌کند.»

اولین رویکرد پیشنهادی، تاکید برنامه‌های دولت بر پژوهش نیازمحور است

رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد خاطرنشان کرد: «اولین رویکرد پیشنهادی، تاکید برنامه‌های دولت بر پژوهش نیازمحور است. پژوهش بدون سفارش‌دهنده معنا ندارد و عملا باید تنها به زمینه‌های نظریه‌ساز و ساختارشکن علمی محدود شود. این موضوع نیازمند مشاهده‌گری، نیازسنجی و مساله‌یابی در کلیه دستگاه‌ها و مراکز تولیدی و خدماتی کشور است و می‌توانم عرض کنم کاری مشترک بین بهره‌بردار و پژوهشگران دانشگاهی یا مراکز تحقیق و توسعه به شمار می‌رود. در این زمینه خوب است که تاکیدی نیز بر زمینه‌های پژوهشی مورد نیاز سیاستگذاری و حاکمیت داشته باشیم. تا وقتی که نیازهای پژوهشی حکمرانی به پژوهشگران داخلی سپرده نشود و این احساس نیاز در بدنه حاکمیت نباشد، انتظاری از بقیه بخش‌های جامعه نیست.»

دولت به شبکه‌سازی پژوهشگران توجه کند

حسن‌پور درخصوص دومین پیشنهاد به دولت آینده نیز گفت: «دومین پیشنهاد توجه به شبکه‌سازی پژوهشگران است. پژوهشگران باید خود را در شبکه‌ای از همتایان مکمل احساس کنند که بهره‌برداران نیز در همین شبکه نیاز خود را مطرح می‌کنند. بسیار امیدوارم که چنین رویکردی در درازمدت به ایجاد فرهنگ پژوهش شبکه‌ای و هم‌افزا مبدل شود.»

دولت در مورد ماموریت تغییر ریل و معیار ارزشگذاری پژوهش همت بگمارد

رئیس باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان دانشگاه آزاد اضافه کرد: «سومین موضوع این است که دولت باید در مورد ماموریت تغییر ریل و معیار ارزشگذاری پژوهش همت بگمارد. برای آن نظریه‌سازی کند و با همه مشکلات اجرایی، آن را جانشین روش‌های سنتی ارزیابی پژوهش کند. این خواسته، هم در رهنمودهای مقام معظم رهبری نمود پیدا کرده و هم در کل دنیا با عنوان «تحقیق و توسعه مسئول و پاسخگو به جامعه» مورد توجه واقع شده است. قطعا چنین تغییر ریلی نیازمند تدریج است و در هر مرحله برای آن باید دستاوردهای ملموس و قابل اندازه‌گیری طراحی شود.»

بین‌المللی‌سازی پژوهش مدنظر قرار بگیرد

او درخصوص چهارمین اولویت دولت در حوزه آموزش عالی نیز توضیح داد: «به‌عنوان چهارمین رویکرد، می‌توانم از بین‌المللی‌سازی پژوهش نام ببرم. واقعیت این است که اتصال پژوهشگران داخل کشور با جامعه جهانی پژوهش کمرنگ شده است. این موضوع آثار منفی درازمدت خواهد داشت و می‌بایست هرچه سریع‌تر و به‌عنوان یک فوریت جبران شود.» حسن‌پور بیان کرد: «آخرین و مهم‌ترین پیشنهاد من به رئیس جمهور آینده، برنامه‌ریزی برای تربیت پژوهشگران آینده است. جامعه‌ای که نتواند نیروی انسانی پژوهشگر خود را تربیت کند، قطعا در ادامه مسیر تمدن‌سازی خود دچار رخوت می‌شود و نمی‌تواند درون‌زا باقی بماند. این برنامه حیاتی با انگیزه‌سازی و البته با برنامه‌ریزی آموزشی و استفاده از روش‌های یادگیری مخاطب‌محور عملیاتی می‌شود تا برگزاری دوره یا آموزش مستقیم به مخاطبان.» او در پایان تاکید کرد: «بسیار نسبت به آینده کشور امیدوارم. ظرفیت نیروی انسانی کشور در حوزه پژوهش و فناوری بسیار بالاست. حرکت تبدیل فعالیت‌های پژوهشی به محصولات فناورانه دانش‌بنیان نیز کمابیش راه خود را پیدا کرده است. به نظر می‌آید اگر نگاه، رویکرد عملیاتی و همت دولتمردان به سوی ساخت جامعه‌ای نوآور ادامه داشته باشد، آینده روشنی برای ایران عزیز قابل انتظار است.»

رئیس دانشگاه آزاد استان قم:

دولت چهاردهم از الگوی دانشگاه آزاد به‌عنوان نسخه عملیاتی استفاده کند

حسن خیری، رئیس دانشگاه آزاد استان قم نیز درخصوص اولویت‌های دولت در حوزه آموزش عالی گفت: «به نظرم می‌رسد الگوی دانشگاه آزاد، بهترین الگویی است که دولت چهاردهم می‌تواند به‌عنوان نسخه عملیاتی و برنامه خودش تلقی کند. دانشگاه آزاد هم به لحاظ بحث‌های ساختاری، جایگاهی ویژه برای علوم انسانی، اسلامی و هنر اسلامی باز کرده و هم از نظر فعالیت‌های جانبی در این حوزه به صورت خاص بسیار خوب عمل کرده است.» او ادامه داد: «نکته دیگر، بحث جایگاه دانشگاه‌ها به لحاظ نیازمحوری در سطح کشور است. اکنون طرح آمایش سرزمینی در حال اجرا بوده که موضوعی اساسی محسوب می‌شود. واقعیت است که دانشگاه‌های ما گرفتار تأخر فرهنگی شده‌اند و موقعیت خودشان را از دست داده‌اند. کسی که وارد دانشگاه می‌شود باید احساس کند کار یاد می‌گیرد یا به اهدافی می‌رسد که در آموزش برای خودش طراحی کرده است.»

رئیس دانشگاه آزاد استان قم خاطرنشان کرد: «به نظر می‌رسد فعالیتی که دانشگاه آزاد انجام می‌دهد هم به لحاظ توجه به بحث مهارت، هم نیازمحور کردن و هم توجه به بحث مأموریت‌گرا کردن واحدها در سطح استانی می‌تواند الگوی اساسی باشد که دولت چهاردهم پیگیری می‌کند. همچنین بحث جایگاه اعضای هیات‌علمی، وضعیت معیشتی دانشگاهیان، امکانات و عدالت توزیعی می‌تواند اتفاق بیفتد.» خیری توضیح داد: «به هر صورت در برنامه‌های اخیر، توجه به دانشگاه آزاد، اتفاقی بود که کمتر سابقه داشت و بحمدالله در دولت آقای رئیسی رخ داد. توجه به این بعد از دانشگاه، اهمیت زیادی دارد. دانشگاه آزاد مانند دانشگاه غیرانتفاعی هم غیرخصوصی بوده و هم بر پایه شهریه دانشجویی استوار است. درواقع خود مردم تامین‌کننده مخارج دانشگاهی هستند.»

دولت با برنامه‌های حمایتی خود به کمک دانشگاه آزاد بیاید

او با تاکید بر اینکه در دانشگاهی مثل دانشگاه آزاد، کسی انتفاع شخصی ندارد، تصریح کرد: «وقتی تورم بسیار بالاست و به موازات آن نمی‌شود شهریه دانشجویی را افزایش داد، طبیعی است این الگو باید مورد حمایت قرار بگیرد. طبیعتا اینجا دولت باید با برنامه‌های حمایتی خود به کمک دانشگاه آزاد بیاید؛ دانشگاهی که تقریبا نیمی از جمعیت دانشجویی را پوشش می‌دهد. اینها نکاتی اساسی است که می‌تواند محور برنامه‌ریزی در دولت چهاردهم باشد.»

رئیس دانشگاه آزاد استان قم اضافه کرد: «زمانی الگویی داریم و پارک‌های علم و فناوری در راستای بحث‌های مهارتی، کنار و در عرض دانشگاه‌ها شکل می‌گیرند. وقتی دیگر، دانشگاه‌ها را به سمت نیازمحوری پیش می‌بریم و بحث‌های دانش‌بنیان، هسته‌های فناور و مباحث مهارت‌افزایی و توانمندسازی را در دل دانشگاه پیگیری می‌کنیم. به نظرم این کار می‌تواند یکی از محورهای پیشنهادی باشد که دولت چهاردهم پیگیری می‌کند.» او تاکید کرد: «چنین برنامه‌ای باعث می‌شود دیگر شاهد این اتفاق نباشیم که دانشجو در دانشگاه به تحصیل بپردازد، ولی احساس کند کارآمدی و مهارت‌افزایی لازم برایش اتفاق نمی‌افتد و تامین اشتغالی صورت نگرفته است. از سوی دیگر خواسته باشیم با انستیتوها و مراکز مهارت‌افزایی و پارک‌های علم و فناوری آنها را جبران کنیم. باید این دوگانگی را از بین ببریم و یک سیستم آموزشی جامع و پویا داشته باشیم که هم بحث‌های تئوری و هم مباحث نظری در آن وجود داشته باشد؛ همان کاری که دانشگاه آزاد پیگیری می‌کند.»

کاهش موسسات غیرانتفاعی خصوصی یکی از محورها باشد

خیری ادامه داد: «احیانا گفته می‌شود مدل پزشکی، مدل خوبی است. می‌توان این برنامه را در جاهای دیگر هم پیگیری کرد. همچنین بحث آمایش در رشته‌ها و امثالهم، بحث بسیار مهمی است. کاهش موسسات غیرانتفاعی خصوصی نیز می‌تواند یکی از محورها باشد. موسسات غیرانتفاعی به صورت قارچ رشد کرده‌اند و بعد هم بدون امکانات به حیات خود ادامه می‌دهند. باید ارزیابی جدی صورت بگیرد و قدری خانه‌تکانی از این نظر انجام شود.»

ادامه در صفحه ۵

یکشنبه ۳ تیر ۱۴۰۳
شماره ۴۱۶۸
WWW.FDN.IR
FARHIKHTEGANDAILY

رئیس دانشگاه آزاد استان اصفهان (خوراسگان):

باید دانشجو را بر محور اشتغال تربیت کنیم

پیام نجفی، رئیس دانشگاه آزاد استان اصفهان (خوراسگان) نیز درخصوص اولویت‌های دولت چهاردهم در حوزه آموزش عالی گفت: «فکر می‌کنم یکی از مسائلی که دانشگاه‌ها باید خیلی جدی روی آن کار کنند و دولت نیز حمایت کند، بحث اشتغال دانشجوست. یکی از اولویت‌های مهم محسوب می‌شود که دانشجو همزمان با تحصیل و برای آینده شغلی‌اش، فرصت اشتغال داشته باشد. ما باید دانشجو را برای بحث اشتغال، تربیت کنیم. یکی از اولویت‌های مهم این است؛ به‌سمتی برویم که دانشجویان نقش خود را در جهش اقتصادی ایفا کرده و ما بتوانیم نیروی ماهر مورد نیاز صنعت و جامعه را مهیا کنیم. یکی از محورهای مهم، کاربردی کردن آموزش و اشتغال است. این اتفاق باید رخ بدهد.»

آموزش را باید کاربردی کرد

او با بیان اینکه نکته دوم نیز بحث مهارت است، اضافه کرد: «به هر حال دانشجو باید درس‌ها به‌ویژه درس‌های عملی را در محیط واقعی ببینند. در بخش‌هایی، ارتباطش با صنعت در بحث‌های نظری و عملی جدی‌تر شود. باید آموزش را کاربردی کرد. سرفصل‌ها باید به سوی کاربردی شدن دروس پیش بروند. آزمایشگاه‌ها نیز به سمت واقعی شدن حرکت کرده و نزدیک شوند. درواقع آموزش‌های ما باید مبتنی بر واقعیت‌های موجود بازار کار باشد.»

مراکز رشد و پارک‌ها به دل دانشگاه برگردند

نجفی با تاکید بر اینکه گزینه دیگری هم باید در آموزش عالی دیده شود، تصریح کرد: «مراکز رشد و پارک‌ها جدا از دانشگاه نباشند و به دل دانشگاه برگردند. برای اینکه شرکت‌های دانش‌بنیان واقعی داشته باشیم باید وجود مراکز رشد، پارک‌های علم و فناوری و همچنین سراهای نوآوری را مد نظر قرار دهیم. اینها باید در بستر دانشگاه‌ها با آموزش، پژوهش و نوآوری دانشگاه کاملا عجین شده و به واقعیت‌هایی نزدیک شده باشند. ضمن اینکه ایجاد مراکز رشد، پارک‌های علم و فناوری و سراهای نوآوری مشترک با صنعت باید در دستور کار قرار بگیرد تا این سراها در دانشگاه شکل بگیرند.»

رئیس دانشگاه آزاد استان اصفهان (خوراسگان) با اشاره به اینکه مستقل از افراد، اشکالی ساختاری در وزارت علوم وجود دارد، تصریح کرد: «همچنان دانشگاهی که اتکایش به بودجه‌های دولتی نیست را خیلی سخت‌تر می‌پذیرند. به‌نوعی اولویت‌شان اتکای دانشگاه‌ها به بودجه‌های عمومی و وابستگی به بودجه‌های دولتی، نفت و درآمد دولتی است. به نظرم متاسفانه دولت از نظر ذهنی و کلا ساختار وزارت علوم هم‌راستاتر با این‌گونه دانشگاه‌هاست؛ درحالی‌که نه در دنیا متعارف است و نه منطق این‌گونه اقتضا می‌کند. دانشگاهی که اتکای کمتری به منابع دولتی دارد یا اصلا اتکایی ندارد، حداقل فعالیتش تسهیل شده و به آن فرصت‌هایی داده شود تا بتواند نقش‌آفرینی جدی‌تری داشته باشد. باید بستر برای فعالیت‌هایش فراهم شود تا نیازی نباشد دولت بودجه زیادی برای آموزش عالی صرف کند. صرف بودجه زیاد، ممکن است بازدهی هم نداشته و راندمان پایینی داشته باشد.» او با تاکید بر اینکه وزارت علوم، اشکالی ساختاری دارد، اظهار کرد: «آن هم مقاومت زیاد مقابل دانشگاه‌هایی است که خصوصی هم نیستند، بلکه نهادهای عمومی محسوب می‌شوند. دانشگاه آزاد اسلامی، نهادی عمومی بوده که با بودجه و مشارکت مردم شکل گرفته است. این دانشگاه، نمونه کاملی از مشارکت مردمی بوده، ولی وزارت علوم مقابل آن به لحاظ ساختاری، مقاومت می‌کند. افراد و دولت‌ها مثبت هستند و نگاه خوبی دارند، اما ساختارها مقاومت می‌کنند. درنهایت با موانعی در دانشگاه آزاد روبه‌رو می‌شویم.»

وزارت علوم دانشگاه آزاد را به‌عنوان نهادی مردمی بپذیرد

نجفی با تاکید بر اینکه دانشگاه آزاد نمونه کاملی از مشارکت مردمی است، بیان کرد: «بالاخره با مشارکت مردم، یک نهاد عمومی شکل گرفته و در حال گسترش است. این دانشگاه برای مردم کار می‌کند. بخش‌ها و اقشار مختلف جامعه اعم از کم‌درآمد و متوسط در این دانشگاه مشغول به تحصیل هستند. دانشگاه آزاد به همه اقشار جامعه سرویس می‌دهد، ولی متاسفانه همچنان مقاومت وجود دارد و موانع زیادی برای فعالیتش هست.» او با اشاره به اینکه دولت‌ها به لحاظ ساختاری باید تلاش خود را به‌کار بگیرند و در ابتدای امر این مانع ذهنی را برطرف کنند، عنوان کرد: «آنها باید بپذیرند دانشگاه آزاد یک موسسه عمومی است و منافع فردی و شخصی ندارد. بخش خصوصی نیست و نهادی عمومی و مردمی به شمار می‌رود. باید از این نهاد حمایت کنند تا بتواند تاثیرگذاری خودش را روی جامعه داشته باشد.»

رئیس دانشگاه آزاد واحد خوراسگان با بیان اینکه دانشگاه آزاد اسلامی یک ویژگی بزرگ دارد که برای امنیت ملی بسیار مهم است، خاطرنشان کرد: «در اقصی نقاط ایران، دورترین نقاط کشور و غالب شهرستان‌ها شعبه دارد. به نظرم دانشگاه آزاد، بستری فراهم می‌کند تا لازم نباشد فرزندان هر منطقه راه دوری را برای تحصیل طی کنند. آنها می‌توانند در مقاطع مختلف تحصیلی درس بخوانند. این موضوع یک فرصت برای کشور است. دانشگاه آزاد، سطح تحصیلات شهرهای مختلف را بالا برده و می‌تواند اکنون در دوران کارآفرینی و اشتغال، نیروهای بومی متخصص را توانمند کند تا اقتصاد شهرهای خود را تکان بدهند.» او در پایان تاکید کرد: «همچنین دانشگاه آزاد توانسته شرکت‌های دانش‌بنیان در هر منطقه به وجود بیاورد و ظرفیت‌های محلی را توانمند کند. اگر دولت حمایت کند و به فکر محدودسازی یا کسب درآمد مالیاتی نباشد، اتفاقات خوبی رخ می‌دهد. دولت نباید نسبت به حمایت بی‌توجه باشد یا دانشگاه آزاد را در طرح‌های برون‌دانشگاهی محدود کند. اگر دولت نگاه حمایتی داشته باشد بسیاری از مشکلات دولت، حداقل در حوزه آموزش عالی از طریق دانشگاه آزاد قابل حل خواهد بود.»

معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی:

آمایش آموزش عالی اولویت اول دولت چهاردهم باشد

سیدجلال موسوی، معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی با بیان اینکه یکی از اولویت‌های آموزش عالی بحث نیاز بازار، صنعت و جامعه است، گفت: «آموزش عالی و توزیع آموزش عالی‌مان باید متناسب با نیاز بازار، جامعه و صنعت باشد که ما در ادبیات علمی به آن آمایش آموزش عالی می‌گوییم. به نظرم اولویت اول وزیر علوم آینده باید این باشد که نقشه آمایش آموزش عالی را تدوین کرده تا مبتنی بر آن، آموزش عالی توسعه پیدا کند. بدین معنی که ما به چه مدل دانشجو، رشته و فارغ‌التحصیل نیاز داشته و مبتنی بر نیاز منطقه و استان‌ها توسعه در هر کدام از این بخش‌ها را دنبال کنیم.»

او ادامه داد: «اولویت بعدی، حوزه نظام تامین مالی دانشگاه‌ها است، چراکه این حوزه یکی از چالش‌های اساسی آموزش عالی به شمار می‌رود. از آنجایی که مهم‌ترین منبع تامین مالی بعد از بودجه، شهریه‌ای است که از دانشجویان گرفته می‌شود، ورود و اصلاح این بخش اهمیت بالایی دارد؛ چراکه امروزه صندلی‌های خالی دانشگاهی در حال افزایش بوده و طبیعتا در آینده نزدیک در این حوزه با چالش بیشتری روبه‌رو خواهیم بود؛ از این رو نظام تامین مالی دانشگاه‌ها باید اصلاح شود.»

معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی در همین زمینه افزود: «امروز بودجه‌ای که به دانشگاه‌های کشور تعلق می‌گیرد، مبتنی بر سرانه دانشجو است که طبیعتا با کاهش دانشجو، این سرانه هم کمتر می‌شود؛ از سوی دیگر اگر می‌خواهیم دانشجو مبتنی بر نیاز کشور و کیفیت جذب و تربیت شود، با تداوم وضعیت فعلی این امر امکان‌پذیر نبوده و از حیث کیفی، آموزش عالی دچار خسران خواهد شد. به همین دلیل یکی از مباحث اولویت‌دار دولت آینده و وزیر علوم بعدی، باید بحث بهینه‌سازی منابع مالی و ساماندهی این حوزه باشد.»

موسوی بیان داشت: «نظام ارزشیابی حوزه آموزش عالی هم باید اولویت بعدی باشد؛ متاسفانه این نظام با وضعیت مطلوب فاصله زیادی دارد؛ چراکه عموما ارزشیابی بیرونی در این حوزه انجام نمی‌شود و یک دلیل اصلی که عدالت و کیفیت نیز در آموزش عالی تحقق پیدا نمی‌کند، به دلیل همین معیوب بودن چرخه نظام ارزشیابی این حوزه است و قطعا باید وضعیت فعلی این نظام مورد اصلاح قرار بگیرد.»

او تصریح کرد: «یکی دیگر از چالش‌هایی که ما در حوزه آموزش عالی داریم، آن است که داده دقیق و کاملی از بخش‌های مرتبط با این حوزه نداریم. به عبارت دیگر نظام آماری جامعی از آموزش عالی نداریم و به صورت دقیق نمی‌توانیم بگوییم که امروز چند دانشجو، چند عضو هیات‌علمی و... در کشور مشغول به تحصیل و کار هستند و همه آمارها به صورت حدودی مطرح می‌شود. تا جایی که آمار مربوط به تعداد اعضای هیات‌علمی از ۸۰ هزار تا ۱۰۰ هزار نفر متغیر است و یکی از چالش‌های اصلی ما همین موضوع خواهد بود که باید تغییراتی در این زمینه صورت گرفته و بتوانیم به نظام آماری درستی برسیم.»

معاون ستاد تعلیم و تربیت شورای عالی انقلاب فرهنگی خاطرنشان کرد: «مسائل دیگری مانند کاربردی شدن پژوهش در آموزش عالی مبتنی بر نیازهای کشور هم از دیگر چالش‌های این حوزه است که دولت بعدی باید در این زمینه نیز اقداماتی را انجام دهد.»

عضو هیات‌علمی دانشگاه علامه طباطبائی:

بازنگری الگوی حکمرانی آموزش عالی در اولویت قرار بگیرد

علی خورسندی، عضو هیات‌علمی دانشگاه علامه طباطبائی با بیان اینکه اولویت اصلی آموزش عالی در ایران همان مساله‌ای است که ۱۷۰ سال می‌شود درگیرش هستیم و آن هم بازنگری در الگوی حکمرانی آموزش عالی ایران است، گفت: «ما نزدیک به دو قرن است که درگیر اولویت حکمرانی دولتی هستیم و تجربه جهان نشان می‌دهد که این الگو در آموزش عالی جواب نمی‌دهد. اگر ۱۰۰ دانشگاه برتر دنیا را نگاه کنید، می‌بینید که تقریبا اکثر آنها الگوی حکمرانی‌شان از جنس آکادمیک و علمی است. اولویت دوم نیز که تابعی از همان اولویت اول است، بحث استقلال در حکمرانی دانشگاه است. تا زمانی که استقلال سازمانی، مالی، علمی، به‌کارگیری نیروها و... در آموزش عالی ایران رخ ندهد، دانشگاه‌های کشور شخصیت علمی و آکادمیکی که در جهان مرسوم است را پیدا نخواهند کرد.»

او ادامه داد: «اولویت سومی که بسیار اهمیت دارد و سرنوشت آموزش عالی در جهان همین امروز هم به این مولفه بستگی دارد، بحث بین‌المللی‌سازی آموزش عالی است، هرچند این مساله در یک دوره‌ای جزء اولویت‌های آموزش عالی در کشورمان محسوب می‌شد اما این مهم در دولت گذشته، به حاشیه رفت و ارتباطات و تعاملات و همکاری‌های بین‌المللی در حد بسیار محدود پیگیری شد، به یک معنا استراتژی‌های ویژه‌ای برای بین‌المللی‌سازی آموزش عالی کشور در دولت سابق لحاظ نشده بود. البته بودجه مرتبط با این حوزه نیز هر روز کمتر شده و تقریبا می‌توان گفت که دانشگاه‌ها استراتژی‌های مشخصی به معنای مرسوم آن برای تحقق این مولفه ندارند.»

عضو هیات‌علمی دانشگاه علامه طباطبائی با تاکید بر اینکه طبیعتا همه دانشگاه‌ها ظرفیت اصلاح الگوی حکمرانی را ندارند، ادامه داد: «البته اصلا این‌طور هم نیست که بتوان شیوه الگوی حکمرانی علمی را یکباره جایگزین تمام سیستم آموزش عالی امروز کشور کرد، با این حال آنچه مسلم است اینکه باید این کار را شروع کرد و به تدریج نیز اصلاح این حوزه را به نتیجه رساند تا آرام آرام استقلال شخصیت علمی و مدیریتی را به دانشگاه‌ها واگذار کنیم؛ این اتفاق باعث می‌شود تا بتوانیم آنها را از شکل و هیبت موسساتی که امروز هستند، بیرون آوریم.» خورسندی تصریح کرد: «اقتصاد آموزش عالی امروز مهم‌ترین بحث این حوزه در دنیا به شمار می‌رود. اساسا ما نه‌تنها تعادل و توازنی درباره نسبت اعضای هیات‌علمی و کارمندان در دانشگاه‌های کشور شاهد نیستیم، بلکه دقیقا برعکس آنچه در دنیا دنبال می‌شود را انجام می‌دهیم. در جهان در دانشگاه‌های خوب به ازای هر دو استاد، یک کارمند جذب می‌شود، اما در ایران برعکس است، یعنی به ازای هر استاد ۳ تا ۴ کارمند در دانشگاه‌های ما جذب شده‌اند؛ طبیعتا وقتی سیستم دولتی در سر کار باشد، تعادلی در زمینه نسبت‌ها برقرار نمی‌شود.» او اظهار داشت: «در دیگر کشورهای جهان هرچند دانشگاه‌های خصوصی هم از منابع دولتی بهره‌مند می‌شوند اما نحوه تزریق این منابع مانند کشور ما نیست. در دانشگاه‌های دیگر دنیا وضعیت به اینگونه است که مثلا می‌گویند ۴۰ درصد از منابع خود را از طریق منابع دولتی تامین شود و مابقی را از طرق مختلف به‌ویژه فروش محصولات علمی و فناورانه، جذب دانشجویان بین‌المللی و... جذب می‌کنند، اما در سیستم حکمرانی دولتی اجازه استفاده از ۵۰ تا ۶۰ مدل درآمدی‌ای که امروز در دنیا وجود ندارد، به دانشگاه‌ها داده نمی‌شود. یکی از چالش‌های سیستم حکمرانی دولتی آن است که هر روز دانشگاه‌ها از لحاظ منابع فقیرتر شده و آنچه در مقابل رخ می‌دهد، این است که احتیاج آنها نیز به دولت هر روز بیشتر خواهد شد.» عضو هیات‌علمی دانشگاه علامه طباطبائی خاطرنشان کرد: «مدیریت مالی دانشگاه در جهان، آن چیزی نیست که امروز ما در کشورمان دنبال می‌شود؛ از این رو باید در طی کردن راهی که امروز در این زمینه وجود دارد، از تجارب جهانی که موفق هستند، بهره‌مند شویم. متاسفانه حکمرانی دولتگرا این اجازه را نمی‌دهد که به راحتی از تکنیک‌ها و مهارت‌های جهانی استفاده کنیم. مشکل اینجاست که بسیاری از اتفاقات بزرگ دانشگاهی در ۱۷۰ سال گذشته اتفاق افتاده، از طرف دیگر در همین مدت در کشور ما چندین سیستم سیاسی متفاوت تجربه شده و حتی زیست واره‌های فرهنگی کشور نیز تغییر کرده اما الگوی حکمرانی دانشگاهی‌مان هیچ تغییری نداشته است. طبیعتا به تدریج باید به سمت تجارب موفق جهانی برویم.»

عضو هیات‌علمی موسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم:

وزارت علوم بعدی باید دانشگاه را به نیازهای کشور متصل کند

رضا مهدی، عضو هیات‌علمی موسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم گفت: «یکی از اولویت‌های اصلی بحث منابع مالی آموزش عالی است. منابع این حوزه در مقایسه با دنیا و کشورهای منطقه بسیار کم است. به عبارت دیگر بودجه‌هایی که به حوزه آموزش عالی و پژوهش اختصاص داده می‌شود، جزء حداقل‌ترین‌های ممکن است و طبیعتا با آن نیز تنها می‌توان کارهای جزئی این حوزه را انجام داد. طبیعتا یکی از اولویت‌ها باید تامین مالی درست این حوزه باشد، به‌طوری که بتوان کارهای قابل‌توجهی را در این حوزه انجام داد. این منابع مالی علاوه بر اینکه در خود پژوهش اثرگذار بوده و اجازه انجام پژوهش خوب را در سطح ملی و بین‌المللی نمی‌دهد، حتی معیشت کادر و نیروی انسانی فعال در این حوزه را هم تحت تاثیر قرار داده است.»

او با تاکید بر اینکه باید از بودجه عمومی سهم بیشتری به آموزش عالی تعلق بگیرد، ادامه داد: «ما طبق برنامه‌های سوم، چهارم و پنجم توسعه و براساس هدف‌گذاری باید بین ۲ تا ۳ درصد تولید ناخالص داخلی را صرف پژوهش کنیم. طبیعتا دانشگاه‌ها هم در زمره دستگاه‌های مرتبط با حوزه پژوهش به شمار می‌روند، در حالی که امروز این بودجه حدود نیم درصد است و تقریبا ۱۰ برابر با خواسته خود برنامه‌ها تفاوت دارد. طبیعتا باید سهم آموزش عالی و پژوهش که عمدتا در دانشگاه‌ها هم انجام می‌شود چندین برابر تولید ناخالص ملی نسبت به وضعیت فعلی باشد؛ چراکه تداوم این وضعیت نمی‌تواند بستر را برای انجام کارهای بزرگ در این حوزه فراهم کند.» عضو هیات‌علمی موسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم با بیان اینکه کافی است در این زمینه وضعیت خودمان را با کشورهایی مانند کره جنوبی، ژاپن، عربستان، ترکیه و کشورهای بلوک غرب مقایسه کنیم آن وقت متوجه این فاصله می‌شویم، اظهار داشت: «اولویت دوم در صورتی که منابع مالی به درستی شکل بگیرد و وضعیت معیشت پژوهشگران اصلاح شود، این است که آموزش عالی را براساس اکوسیستم کشور تنظیم کنیم، چراکه امروز چنین وضعیتی را در کشور نداریم و این حوزه براساس نیاز امروز کشور تنظیم نشده است. یعنی استاد با همین میزان حقوق اندکی که می‌گیرد، پژوهش خودش را انجام می‌دهد و به اصطلاح هر کس برای خودش کار می‌کند و اصلا به زیست بوم، نیاز و اولویت‌های کشور اهمیتی داده نشده و توازنی در این میان وجود ندارد.» مهدی با تاکید بر اینکه باید حوزه آموزش عالی و پژوهش را براساس اولویت‌های کشور تنظیم کرد، اظهار داشت: «در غیر این صورت با این میزان بودجه‌ها تقریبا بهره‌وری‌مان در حداقلی‌ترین حالت ممکن خواهد بود، چراکه اصلا کارهای صورت‌گرفته ارتباطی با اولویت‌های کشور هم پیدا نمی‌کند. البته نمی‌گوییم اصلا چنین مساله‌ای را شاهد نیستیم، طبیعتا پژوهش‌هایی هم در راستای اولویت‌ها بوده، اما در حداقلی‌ترین شرایط ممکن است. در این راستا باید عنوان کرد که تحقق آمایش آموزش عالی یکی از نکات دارای اهمیت است.»

او در همین زمینه ادامه داد: «متاسفانه ما در هر نقطه‌ای از کشور که خواسته‌ایم، رشته‌ای را ایجاد یا پژوهشی را دنبال کرده و عناوین مختلفی هم بی‌ارتباط با نیازها در حوزه پژوهشی انجام داده‌ایم، قطعا تداوم این مسیر هم باعث می‌شود تا ویژگی‌ای که امروز در دنیا از دانشگاه‌ها انتظار می‌رود را نتوانیم در نظام آموزش عالی کشورمان تامین کنیم.» عضو هیات‌علمی موسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم افزود: «امروز دیگر دانشگاه، دانشگاه ۲۰ یا ۳۰ سال پیش نیست که تنها آموزش داده و پژوهشی را انجام دهد و درنهایت فارغ‌التحصیل برای خودش تربیت کند، بلکه امروز دانشگاه‌های مطرح دنیا صاحب ایده بوده و رسالت‌هایی را برای دانشگاه‌ها تعریف می‌کنند. واقعیت آن است که امروز دنیا دانشگاه‌ها را چندکارکردی کرده و بسته به نوع دانشگاه‌ها ۵ تا ۱۰ کارکرد را در نظر می‌گیرند. در این میان آموزش و پژوهش تنها دو مورد از این کارکردها به شمار می‌رود. امروز خود دانشگاه‌ها بحث سرمایه‌گذاری را انجام داده و به منطقه خودشان نقشه پیشرفت و توسعه را ارائه می‌دهند و.... امیدواریم فردی که سکان وزارت علوم را در دست می‌گیرد، بتواند دانشگاه‌ها را به نیازهای کشور مرتبط کرده و تعامل خوبی را در این زمینه انجام دهند.» مهدی افزود: «اگر همین دو اولویت را دولت و وزارت علوم چهاردهم بتوانند اصلاح کنند، مشکلات ریزی که در نظام آموزش عالی وجود دارد نیز کاهش پیدا می‌کند. متاسفانه این دو مساله، امروز جزء اولویت‌های اصلی آموزش عالی قرار گرفته و باید هرچه زودتر وضعیت مرتبط با آنها را اصلاح کرد. در این میان نباید کیفیت زندگی دانشجویان به ویژه در مقطع تحصیلات تکمیلی را هم نادیده گرفت. متاسفانه این قشر زندگی بی‌کیفیتی را از لحاظ معیشتی و امکان زمان گذاشتن برای خانواده‌هایشان دارند. طبیعتا باید برای این حوزه هم اقداماتی در راستای حل آنها صورت بگیرد.» او در همین زمینه گفت: «درحالی‌که دانشجوی دکتری باید به حدی قوی باشد که بتواند در کنفرانس‌های خارجی شرکت کرده و بداند در دنیا چه می‌گذرد، در این میان باید بتواند همزمان در کنار تحصیل، تفریح هم داشته باشد ولی ما امروز چنین شرایطی را برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی نداریم. اگر پیمایشی از این دانشجویان انجام دهیم، متوجه می‌شویم که آنها به معنی واقعی عذاب می‌کشند و کسانی هم که این مسیر را ادامه می‌دهند با سختی‌های زیادی همراه هستند. از این رو اولویت دیگر را باید رسیدگی به کیفیت زندگی (منظور صرفا معیشت نیست) در حوزه رفاهی، خوابگاه، فرهنگ و... دانشجویان تحصیلات تکمیلی گذاشته و اقدامات قابل توجهی را برای تغییر وضعیت مرتبط با آن انجام داد.»

پژوهشگر مرکز پژوهش‌های مجلس:

اصلاح نظام تامین مالی دانشگاه‌ها اولویت دولت آتی باشد

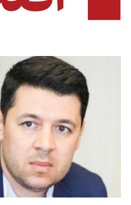

هادی یوسفی، پژوهشگر مرکز پژوهش‌های مجلس گفت: «اگر بخواهیم آموزش عالی را اولویت‌بندی کنیم، در وهله اول بحث تامین مالی باید مدنظر قرار بگیرد. با توجه به اینکه طی سال‌های اخیر در حوزه اقتصادی با بحران روبه‌رو بوده‌ایم، به نظر می‌رسد این حوزه از اولویت اساسی برخوردار است. معتقدم دولت توان افزایش هزینه‌کرد در این حوزه را ندارد و به همین دلیل باید به بهینه‌سازی هزینه‌کرد اعتباراتش در این حوزه روی بیاورد. ما بستر قانونی در این زمینه مانند اصل ۳۰ قانون اساسی را در اختیار داریم که می‌گوید گسترش آموزش عالی در سرحد خودکفایی باید به صورت رایگان دنبال شود. این مهم نشان می‌دهد در حوزه‌هایی که نیاز و اولویت داریم، می‌توانیم هزینه بیشتری را انجام دهیم.» او ادامه داد: «در بحث اداره کردن آموزش عالی نیز ما امروز برخی قوانین، آیین‌نامه و دستورالعمل‌هایی را داریم که از طریق آنها می‌توانیم به اداره مطلوب آموزش عالی کمک کنیم. موضوع دیگر اینکه امروز یکی دستورکارهای دولت همان بحث آیین‌نامه ارتقا است. این آیین‌نامه به عنوان یک گلوگاه و تنظیم‌کننده رفتار و عملکرد اعضای هیات علمی نقش بسزایی در خروجی‌ها و نوع فعالیت این قشر دارد. اگر این اتفاق رخ دهد که بتوانیم از این طریق آموزش‌هایمان را پژوهش‌محور و پژوهش‌ها را مساله‌محور کنیم، طبیعتا می‌توانیم در کارکرد و خروجی دانشگاه‌ها موفق‌تر باشیم.» پژوهشگر مرکز پژوهش‌های مجلس تصریح کرد: «امروز یکی از مسائل اصلی ما بیکاری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی است. این قشر متاسفانه هم از نظر توانایی‌هایی که نیاز بازار کار بوده و هم از لحاظ دانش که شاید در برخی از رشته‌ها به‌روز نباشیم، با مشکلاتی روبه‌رو هستند که می‌توان این مهم را از طریق آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها به ویژه آیین‌نامه ارتقا، اساتید نمونه و دانشجویان نمونه و آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری، اصلاح کرده و مساله‌محور شدن پژوهش‌ها را محقق کنیم.» یوسفی تصریح کرد: «رشته‌ها و سرفصل‌های دانشگاهی ما امروز چندان به‌روز نیست. یعنی شاید چندین سال از تصویب برخی از رشته‌های ما گذشته و مورد بازنگری هم قرار نگرفته‌اند. این مهم آسیب بزرگی به نظام آموزش عالی می‌زند؛ چراکه ما دانشجویان‌مان را با همان ترتیب، اصول و قواعد بیش از ۳ دهه پیش آموزش می‌دهیم، درحالی‌که علم دنیا در حال دگرگونی است و ما از این دگرگونی‌ها، ایجاد رشته‌های جدید و بازنگری در سرفصل‌های دانشگاهی‌مان در برخی رشته‌ها خیلی و در برخی دیگر کمتر، دچار عقب‌افتادگی شده‌ایم.» او با اشاره به برنامه هفتم توسعه گفت: «این برنامه تکالیفی را برای دولت در حوزه‌های مختلف مشخص کرده است. بر اساس ماده ۹۶ این برنامه به بودجه‌ریزی دانشگاه‌ها تاکید شده این کار باید بر اساس عملکرد دانشگاه‌ها انجام شود و به همین منظور سازمان برنامه و بودجه را مکلف کرده تا با همکاری وزارت علوم و بهداشت شاخص‌های مربوط به این کار را هم مشخص کند. یا در پذیرش دانشجو به ویژه در مقطع تحصیلات تکمیلی، اعلام شده تا شیوه استادمحوری ملاک عمل قرار بگیرد و این کار باعث می‌شود تا دانشجو بر اساس یک نیاز و اولویتی در دانشگاه‌ها پذیرفته شود و فرآیند تحصیل نیز بر اساس همان اولویت دنبال شود. طبیعتا عمل به این بندها هم باید در اولویت کاری دولت جدید قرار بگیرد.»

ادامه از صفحه ۴